

RZYM

Nr 224

Rzym, 17 stycznia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o opiniach przedstawicieli włoskich środowisk politycznych na temat przemian w Polsce wyrażanych w rozmowach z min.finansów Andrzejem Wróblewskim

Szyfrogram nr 810/I
z Rzymu nadany 17.01.89 g. 15.00
Rozszyfrowano 18.01.89 g. 12.40

Pilny

Olechowski

Z rozmów ministra Wróblewskiego:

- Minister Skarbu – Amato, b. pozytywnie ocenił zachodzące zmiany w Polsce i zapewnił, że Włochy będą popierać stanowisko Polski w dłuższej perspektywie czasowej. Obiecał też poparcie odnośnie finansowania konkretnych projektów przez BŚ. Odnośnie Klubu Paryskiego i postulatu konsolidacji umów o refinansowaniu zadłużenia w dłuższym przedziale czasowym stwierdził, że sprawa wymaga pogłębienia dalszych rozmów ekspertów, które za jakiś czas podsumowaliby ministrowie skarbu obu krajów. W tym celu gotów byłby przyjechać do Warszawy.

- Gubernator Banku Centralnego – Ciampi, powiedział m.in., że Polska może liczyć na kredyty, na konkretne proeksportowe projekty inwestycyjne, zapewniające spłatę. Wyraził zgodę na otwarcie, na zasadzie wzajemności, placówki Banku Handlowego w Mediolanie.

- Min. Finansów – Colombo, udzielił obszernej informacji o systemie podatkowym. Interesował się reformami ekonomicznymi i politycznymi w Polsce. Chętnie odwiedzi Polskę.

- Senator Bonalumi, wiceminister SZ i współprzewodniczący Komisji Mieszanej, z dużym zainteresowaniem wysłuchał informacji o zmianach systemu gospodarczego i politycznego w Polsce. Stwierdził, że MSZ zawsze popierało rozwój stosunków gospodarczych z Polską. W nowej sytuacji czynić to będzie jeszcze bardziej. Wyraził pewną obawę, czy socjalna sytuacja w PRL nie spowoduje zakłóceń realizacji reformy ekonomicznej.

Oceniam, iż wizyta była potrzebna i na czasie. Posłużyła także do wyjaśnienia kierunków zachodzących w Polsce zmian.

Wiejacz

Otrzymują: Barcikowski, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 225

Rzym, 20 stycznia 1989 r.

**Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z zastępcą
dyrektora generalnego MSZ Włoch Pierfrancesco Negrotto o aktualnej sytuacji
politycznej w Polsce i kwestiach międzynarodowych**

Szyfrogram nr 1000/I
z Rzymu nadany 20.01.89 g. 16.30
Rozszyfrowano 21.01.89 g. 17.30

Pilny

Olechowski

Dłuższa rozmowa z zastępcą dyrektora generalnego ds. politycznych MSZ – Negrotto, 20 bm.:

1. Poinformowałem o ostatnim Plenum i sytuacji w kraju. N. odpowiedział, że śledzą te wydarzenia z „wielkim zainteresowaniem, sympatią i nadzieją”. Duże wrażenie wywarł sam fakt i treść konferencji prasowej gen. W. Jaruzelskiego z 19 bm. Rozumieją, że uznanie „S” i innych form pluralizmu politycznego mieści się w koncepcji systemu. Nigdy nie uważali, że „S” może być alternatywą dla władzy. Ten pozytywny rozwój jest wielkim wsparciem dla „pieriestrojki” Gorbaczowa. Zważywszy ciężar gatunkowy Polski, ma to większe znaczenie, niż analogiczne zmiany na Węgrzech.

2. Poinformowałem go o naszych intencjach rozszerzenia kontaktów i współpracy z EWG, Parlamentem Europejskim i innymi organizacjami EZ (według Waszej 405). Przyjął z dużym zainteresowaniem. Stwierdził, że po stronie zachodniej już od pewnego czasu rozważa się różne warianty posunięć przywracających jedność Europy. Omawiano te sprawy w Moskwie w czasie wizyty de Mity. Jedno jest pewne: im większy będzie homogenizm gospodarczy i polityczny obu części kontynentu, tym łatwiej będą znalezione rozwiązania. Do tematu powrócimy w lutym.

3. Wysoko oceniają znaczenie spotkania KBWE w Wiedniu – nowy etap w stosunkach W-Z i rozpoczęcie „nowej etyki trzeciego tysiąclecia” w stosunkach między państwami, opartej na rosnącej współzależności i koncepcji państw cieszących się poparciem swych obywateli. Wszystkie uzgodnienia są ważne. W szczególności istotne znaczenie ma przyznanie Moskwie prawa do zorganizowania spotkania nt praw człowieka przy założeniu, że w ZSRR będzie następować dalsza poprawa w tym zakresie. Będzie to stanowić również wsparcie dla „pieriestrojki”. Z wielkim zadowoleniem przyjmowane są na Zachodzie decyzje ZSRR o jednostronnym rozbrojeniu, co eliminuje lub zmniejsza obawy wynikające z przewagi militarnej ZSRR. Stwarza to jednocześnie dobre perspektywy dla rozpoczynających się w marcu negocjacji rozbrojeniowych „23”. Powinny się one rozpocząć na szczeblu politycznym i nabrać szybkiego impetu w przeciwieństwie do MBFR.

4. Są pewne widoki na postęp w rozwiązywaniu konfliktu na Bliskim Wschodzie. Zdaniem rozmówcy, USA będą kontynuować wysiłki Shultza (Baker jest politykiem realistycznym i inteligentnym). ZSRR pewnie zdecyduje się na nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Izraelem, co usunie istniejące i zrozumiałe obawy Izraela przed dialogiem i konferencją międzynarodową. Jest prawdą, że w OWP zwyciężyły siły umiarkowane, ale

siły skrajne nie zostały wyeliminowane. „Trójka” dwunastki będzie również przyczyniać się do rozwiązywania konfliktu.

5. Są zadowoleni, że wreszcie ustalono datę wizyty Gorbaczowa we Włoszech na II połowę listopada 1989 r. Jej dodatkowe znaczenie polegać będzie na spotkaniu Gorbaczowa z papieżem. Wobec postępu w stosunkach ZSRR-Watykan można oczekiwać z całą pewnością, że do tego spotkania dojdzie. Może ono przynieść historyczne ustalenia.

Wiejacz

Otrzymują: Tabkowski, Dankowski, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Pawlak, Staniszewski, Szymański

Nr 226

Rzym, 23 stycznia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych do członka Biura Politycznego KC PZPR o rozmowie z przedstawicielem kierownictwa Włoskiej Partii Komunistycznej o sytuacji wewnętrznej w Polsce

Szyfrogram nr 1149/I
z Rzymu nadany 23.01.89 g. 11.30
Rozszyfrowano 24.01.89 g. 16.00

Czyrek

Rozmowa z Rubbim, członkiem dyrekcji WłPK, 23 bm.:

Poinformowałem o ostatnim plenum KC i sytuacji w kraju. R. oświadczył, że w w. uwagę, sympatią i poparciem śledzą rozwój sytuacji w PRL. Decyzje ostatecznego Plenum oceniają jako b. ważne, przełomowe. Zawsze uważali, że bez jakiejś formy uznania „S” i włączenia jej do procesów odnowy i reform, polskich problemów nie da się rozwiązać. Uważają, że zmiany w Polsce są ważnym wsparciem /podobnie jak węgierskie/ dla „pieriestrojki” w ZSRR. Oceniają, że linia Gorbaczowa napotyka na trudności, a jej przeciwnicy wykorzystują trudną sytuację rynkową w ZSRR dla podważania „pieriestrojki” i losów socjalizmu. Tym większe znaczenie mają decyzje KC PZPR. Z w. uznaniem wyrażał się o działaniach rządu Rakowskiego, a także o intencji przełamania impasu w stosunkach PRL-RFN.

Rozważają czy nie wysłać delegacji do Warszawy w celu bliższego zapoznania się z sytuacją i działaniami partii.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Czyrek, Kiszczak, Orzechowski, Siwicki, Kołodziejczak, Sekuła, Gdula, Kucza, Tabkowski, Pożoga, Użycki, Szaciło, Górnicki, Misztal, Pawlak, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Napieraj, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 227

Rzym, 17 stycznia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do podsekretarza stanu w MSZ w sprawie opinii środowisk włoskich na temat X Plenum KC PZPR

Szyfrogram nr 1151/I
z Rzymu nadany 23.01.89 g. 11.30
Rozszyfrowano 24.01.89 g. 16.00

Majewski

Wasz 506.

Dot. ocen X Plenum KC PZPR.

1. Brak dotąd oficjalnych wypowiedzi przedstawicieli rządu i partii politycznych Włoch.

2. Bardzo duże i pozytywne zainteresowanie środków masowego przekazu. Oceny czołowych komentatorów:

- debata na Plenum wykazała istnienie poważnych rozdzwieńków pomiędzy kierownictwem PZPR a bazą partyjną. Gen. Jaruzelski musiał użyć całego swojego autorytetu dla przeforsowania polityki dialogu z opozycją;

- porozumienie społeczne jest niezbędne dla wyjścia z kryzysu, nie istnieją alternatywy, również „Solidarność” musi zdawać sobie z tego sprawę;

- decyzje Plenum stawiają Polskę, obok Węgier, wśród krajów socjalistycznych zdecydowanie wspierających ZSRR w procesie przebudowy i eliminacji pozostałości stalinizmu.

Ostateczne wyniki Plenum spowodowały wyraźnie odczuwalną, dalszą pozytywną zmianę nastawienia śmp wobec Polski.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kołodziejczak, Kucza, Tabkowski, Użycki, Szaciło, Urban, Górnicki, Misztal, Pawlak, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Majewski, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 228

Rzym, 24 stycznia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowach ministra przemysłu Mieczysława Wilczka w Rzymie

Szyfrogram nr 1166/I
z Rzymu nadany 24.01.89 g. 12.40
Rozszyfrowano 24.01.89 g. 17.00

Pilny

Olechowski

Z rozmów min. Wilczka w Rzymie.

Andreotti zapewnił o poparciu rządu dla rozwoju współpracy gospodarczej z Polską. Uznał, że nowa b. dobra ustawa o kapitale zagranicznych powinna doprowadzić do znacznego wzrostu różnych powiązań także między małymi i średnimi firmami. Sytuacja międzynarodowa jest zachęcająca, ale walka o pozycje ekonomiczne jest twarda i nie należy tracić czasu. Włochy uczynią wszystko, by pomóc Polsce w jak najlepszym ułożeniu stosunków z EWG. Zdementował jako absurdalne opinie o „zamykaniu się” EWG. Nawiązał do planu swojej wizyty i prawdopodobnie wizyty prezydenta Cossigi w Polsce w maju. Wyraził zadowolenie, iż dialog wewnętrzny w Polsce rozwija się dobrze. Min. Przemysłu Battaglia, a także minister HZ Ruggiero wyrazili poparcie dla rozwoju stosunków. Zapewnili, że użyją swoich wpływów, by zachęcić firmy włoskie do kontaktów z nami. Podkreślali, że decydujące znaczenie mają stosunki polityczne, a te są między naszymi krajami przyjazne. Pozytywne przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce na pewno je umocnią. Ruggiero podkreślił, że rząd włoski udziela poparcia dla nowej koncepcji współpracy z Fiatem, która może być zachęcającym przykładem dla innych firm. Z zainteresowaniem przyjęto ustawę o „joint ventures”. Na spotkaniu z grupą przemysłowców w „Confindustrii” była dobra sposobność, by szczegółowo omówić zasady tej ustawy. Spotkanie wykazało duże zainteresowanie rozwojem stosunków gospodarczych z nami, w tym na podstawie „joint ventures”.

Również koncern państwowy ENI zgłosił szereg nowych propozycji rozwoju kooperacji, w szczególności w dziedzinie rozwoju chemii, metali niezależnych, energii. Postanowiono powołać grupę roboczą dla przestudiowania tych projektów.

Wizycie towarzyszyło b. duże zainteresowanie śpm. Na zakończenie pobytu w Rzymie odbyła się udana konferencja prasowa.

Wiejacz

Otrzymują: Rakowski, Baka, Czyrek, Basiak, Kucza, Tabkowski, Janiszewski, Jastrzębski, Wróblewski, Wilczek, Długosz, Pożoga, Wójcik, Borawski, Górnicki, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski., Szymański

Nr 229

Rzym, 7 lutego 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu Prasy i Informacji MSZ o reakcjach włoskich środków masowego przekazu na rozpoczęcie obrad ”okrągłego stołu”

Szyfrogram nr 1961/I
z Rzymu nadany 07.02.89 g. 12.10
Rozszyfrowano 07.02.89 g. 16.00

Pilny

Staniszewski

Rozpoczęcie „okrągłego stołu” było czołową wiadomością wieczornych dzienników radiowych i TV 6 bm. i prasy 7. Wiodącym wątkiem jest podkreślenie historycznego znaczenia tego spotkania, które może doprowadzić do powstania pierwszego w Europie Wschodniej nowego, pluralistycznego modelu socjalizmu.

Relacjonuje się obiektywnie zaprezentowane stanowiska. Wyraża się nadzieję, że uzyskane uzgodnienia doprowadzą wreszcie do pokoju społecznego. Niektóre dzienniki wskazują, że w odróżnieniu od optymistycznego rozwoju sytuacji politycznej, gospodarka polska nadal jest w głębokim kryzysie.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kiszczak, Kucza, Kołodziejczak, Gdula, Pożoga, Szaciło, Urban, Górnicki, Pawlak, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 230

Rzym, 13 lutego 1989 r.

Ambasador Józef Wejacz do ministra spraw zagranicznych o reakcjach włoskich środowisk politycznych na rozpoczęcie obrad "okrągłego stołu"

Szyfrogram nr 2333/I
z Rzymu nadany 13.02.89 g. 14.30
Rozszyfrowano 14.02.89 g. 12.00

Pilny

Olechowski

Rozpoczęcie „okrągłego stołu” zostało tu przyjęte z dużym zadowoleniem. Przez kilka dni doniesienia z Warszawy na ten temat było na czołowym miejscu. Dostrzegano, że rozpoczęcie „o.s.” było możliwe dzięki decyzjom ostatniego Plenum KC, a także umiarkowaniu Wałęsy i innych członków konstruktywnej opozycji i pozytywnej roli Kościoła Katolickiego, opowiadającego się na rzecz dialogu. Nie odnotowaliśmy jednakże publicznych wypowiedzi osób oficjalnych. Nie było również pogłębionych, analitycznych komentarzy. Andreotti w rozmowie z min. Wilczkiem wyraził zadowolenie z rozwoju wewnętrznego dialogu. Z rozmów z politykami włoskimi wynika, iż:

- „o.s.” traktują jako rozpoczęcie zaawansowanego procesu tworzenia nowego, pluralistycznego modelu socjalizmu w Polsce,
- podjęcie dialogu z „Solidarnością” i programowe wypowiedzi Kiszczaka i Wałęsy uważane są za przejaw daleko idącej „pieriestrojki”, która stawia Polskę – obok ZSRR i Węgier – w czołówce KS dokonujących zmian,
- dostrzega się także związek naszych zmian z radziecką pieriestrojką, odnotowując z uwagą wyraźne poparcie radzieckie /np. pierwszy wywiad Wałęsy w prasie ZSRR/, jak również chęć z naszej strony wniesienia pozytywnego wkładu w dalsze odprężenie w Europie,
- niektórzy rozmówcy, zwłaszcza z partii komunistycznej i socjalistycznej, ale i chadeckiej, w zmianach w Polsce widzą potwierdzenie swoich oczekiwań i słuszności wysuwanych w przeszłości różnych rad pod naszym adresem.

Warto podkreślić, że tut. śmp w ostatnim okresie opublikowały liczne wywiady z osobistościami polskimi, a ogólny ton relacji z Polski był pozytywny. Atmosfera wokół Polski uległa dalszej poprawie.

Na tle sytuacji gospodarczej i strajków /pomimo trwania „o.s.”/ pojawiły się akcenty, że Polska weszła w okres niezwykle delikatny i trudny, że wciąż istnieją i działają znaczące siły przeciwne przemianom. /Ten motyw pewnego niepokoju występuje silniej w stosunku do

perspektyw „pieriestrojki” w związku z trudnościami na rynku w ZSRR. Jednakże wypowiedzi amerykańskiej administracji, nawołujące do ostrożności w ocenie zmian w ZSRR, uważane są za taktkę i chęć zapewnienia sobie przez USA koordynacyjnej roli w ew. pomocy ekonomicznej/.

Oprócz poprawy atmosfery, odnotowujemy wzrost zainteresowania kół gospodarczych współpracą z Polską na bazie nowej ustawy o obcym kapitale.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kiszczak, Kołodziejczak, Gdula, Kucza, Tabkowski, Pożoga, Szaciło, Urban, Górnicki, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 231

Rzym, 8 marca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu IV MSZ o rozmowie przewodniczącym Senatu Włoch Giovannim Spadolinim o rozwoju sytuacji politycznej w Polsce

Szyfrogram nr 3606/I
z Rzymu nadany 08.03.89 g. 12.30
Rozszyfrowano 09.03.89 g. 15.40

Fekecz

1. Okazyjna rozmowa ze Spadolinim 7 bm. S. bardzo pozytywnie ocenił rozwój sytuacji politycznej w Polsce, zmianę podejścia PZPR do „Solidarności” i zorganizowanie „okrągłego stołu”. Podkreślił, że pozwoliło to Polsce, wyjście na czoło dokonujących się zmian w KS. Dodał, że przewidywał taki rozwój i że jego niektóre uwagi krytycznej w przeszłości, co do naszej polityki wewnętrznej, miały wówczas uzasadnienie.

2. We wszystkich rozmowach, także z zachodnim CD, utrzymują się nadal pozytywne oceny przemian w Polsce, choć zmalały nieco przesadne oczekiwania (u Włochów). Wypowiedzi Wałęsy o postępie „okrągłego stołu”, a i spodziewanym porozumieniu, przyjmowane są za miarodajne. Relatywizują one krótkie doniesienia o strajkach i manifestacjach młodzieżowych. Traktowane są one jako małe prowokacje z inspiracji sił przeciwnych porozumieniu, lub sprawy incydentalne, pozbawione politycznego ciężaru tak, jak w każdym normalnym kraju.

3. W przemówieniu na kolacji 3 rzymskich klubów Rotary 7 bm. (byłem gościem) Spadolini wygłosił dłuższe przemówienie, w którym wielokrotnie w sposób nadzwyczaj sympatyczny nawiązał do wspólnych kart historii obu krajów (Garibaldi, Mickiewicz).

4. Dużym i pozytywnym echem odbił się artykuł „Corrier Della Sera” o przywróceniu obywatelstwa Andersowi, co jest interpretowane jako polityczna rehabilitacja A. Wielu rozmówców, zwłaszcza starszych emerytowanych wojskowych, którzy znali A., wyrażało zadowolenie, iż wreszcie następuje to przewartościowanie. W związku ze zbliżającą się 45

rocznicą bitwy pod Monte Cassino sugeruję, aby ZBOWiD i Tow. Polonia dokonały dalszych kroków przywracających Andersowi, jako wojskowemu dobre imię.

Wiejacz

Otrzymują: Olechowski, Kulski, Miernik, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szumski, Szymański

Nr 232

Rzym, 14 marca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu IV MSZ o rozmowie z przedstawicielem MSZ Włoch na temat włoskich ocen rozwoju sytuacji w Polsce i stanu stosunków dwustronnych

Szyfrogram nr 3858/I
z Rzymu nadany 14.03.89 g. 9.30
Rozszyfrowano 14.03.89 g. 17.30

Fekecz

Nieoficjalna rozmowa z Amari /MSZ/ 13 bm.:

1. O sytuacji w Polsce obszernie informuje ich ambasador Manno, który wie, że osobiście Andreotti śledzi jej rozwój z uwagą. Rozpoczęcie dialogu /"stół okrągły"/ oceniają pozytywnie. Oczekują na uzgodnienia i wyniki. Są dalecy od taniego optymizmu. Proces pojednania narodowego i rozwoju demokracji będzie zapewne długi i trudny. Wszystkie człony dialogu są wewnętrznie podzielone. Po stronie rządowej zagadkę stanowi OPZZ /pewne spekulacje związane z wizytą Miodowicza w Moskwie/. Znane są rozbieżności w „Solidarności” i radykalna kontestacja młodzieży. Również ugodowy prymas Glemp nie jest popierany przez całą hierarchię. Z konsultacji wśród państw EZ wynika, że wszystkie te państwa wolałyby nawet wolniejszy bieg wydarzeń w Polsce niż ew. cofnięcia się, które byłyby szkodliwe dla pozycji Polski i „pieriestrojki” w ZSRR /potwierdza to tezę, że dla Zachodu priorytetem jest pieriestrojka/.

2. Są zadowoleni z pomyślnego rozwoju dwustronnych stosunków. Również Francja wykazuje zainteresowanie Polską. Francuskie MSZ wypytuje obecnie Włochów o stosunki z Polską /i niektórymi innymi KS/, czego przedtem nie czyniło. Rozmówca zauważył, że RFN przygotowuje się do obchodów 50-lecia II wojny światowej m.in. organizując wielką wystawę o zniszczeniu i odbudowie miast niemieckich. /Tygodniowy dodatek do „Corriere Della Sera” prawie w całości był poświęcony temu tematowi/. Z dużym uznaniem wyrażał się o działaniach rządu Rakowskiego.

3. Włochy, Francja i inne kraje zamierzały dokonać szybkiej poprawy stosunków z CSRS. Sprawa Havla przerwała ten proces. Wygląda na to jakby ktoś w Pradze chciał zastopować poprawę stosunków CSRS z Zachodem.

4. Z wielką będa śledzić Plenum KPZR i decyzje w sprawie rolnictwa, które rzuca światło na kierunki pieriestrojki w gospodarce.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kołodziejczak, Kucza, Pożoga, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Fekecz, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 233

Rzym, 16 marca 1989 r.

Szef Zespołu ds. Stałych Kontaktów Roboczych ze Stolicą Apostoską Jerzy Kuberski do ministra spraw zagranicznych o przebiegu audyencji u papieża Jana Pawła II i o rozmowie z abp. Francesco Colasuonno o sytuacji politycznej, ekonomicznej i społecznej w Polsce

Szyfrogram nr 4038/I
z Rzymu nadany 16.03.89 g. 19.30
Rozszyfrowano 17.03.89 g. 13.00

Olechowski – dla gen. W. Jaruzelskiego

1. Audyencja u JP II przebiegła w przyjemnej atmosferze, bez elementów kontrowersyjnych i przy pełnym zrozumieniu dla naszych spraw wewnętrznych w ich aktualnym przebiegu i rysujących się prognozach. Naświetliłem obszernie sytuację, omówiłem przewidywane wyniki „okrągłego stołu”, kierunek zmian, ich uwarunkowanie zagraniczne. Przekazałem papieżowi pozdrowienia od Was. Papież je odwzajemnił, prosząc o „przekazanie Panu Generałowi Jaruzelskiemu życzeń i pozdrowień”.

2. W dalszym przebiegu rozmowy, papież ze zrozumieniem podkreślał nadzieje i niepokoje, mówił, że jest to proces wymagający zmian w sferze mentalności i w postawach ludzi.

Na moje uwagi o potrzebie moderującej roli Kościoła, inspirację wspierającą umiarkowanie i tonizowanie napięć, papież odniósł się ze zrozumieniem. Oświadczyłem, że Sejm jest gotów w tej kadencji rozpatrzyć ustawę o stosunkach państwa z Kościołem. Natomiast w sprawie konwencji Polski z Watykanem papież wyraził pogląd, że sprawa ustanowienia nuncjusza jest najprostsza, trzeba jeszcze niektóre sprawy wyjaśnić. Reasumując, odniosłem przeświadczenie, że papież jest zainteresowany w doprowadzeniu procesu normalizacji w możliwie szybkim tempie.

3. Odbylem w naszej Misji rozmowę z abp. Colasuonno z udziałem prałata Bolonka i ks. Szłowieńca. Przedstawiłem moją ocenę spotkania z papieżem, podkreślając jego zrozumienie naszej sytuacji.

Następnie wywiązała się szeroka rozmowa o sytuacji politycznej, ekonomicznej i społecznej. C. wykazał dużą znajomość naszych spraw. Interesował się szczegółowo kierunkami zmian w konstytucji, zasadami przeprowadzenia wyborów, stosunkami między opozycją a partiami politycznymi, perspektywami porozumienia. C. jest dobrze zorientowany w naszych sprawach. Szczególną aktywność podczas rozmowy wykazał Bolonek, podkreślał wagę porozumienia i pełnej normalizacji.

Z całości wypowiedzi C. wynikało jasno, że S.A. jest zainteresowana pełną normalizacją z Polską. Wszyscy rozmówcy nie podnieśli żadnego problemu, który by wskazywał na zastrzeżenia lub wątpliwości w sprawie pilnej normalizacji stosunków.

Szczegółowo przedstawię osobiście.

4. A teraz ode mnie.

Oceniam, że wizyta miała ważne znaczenie i była przez papieża oczekiwana. Na zakończenie wizyty, podczas pożegnania, papież powiedział: „Dziękuję za wizytę. Była to dobra i potrzebna rozmowa”. Zainteresowanie wizytą w Watykanie duże, reakcje dobre.

Kuberski

Otrzymują: Siwicki, Kołodziejczak, Tabkowski, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Miernik, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski

Nr 234

Rzym, 18 marca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do przewodniczącego Rady Państwa z informacją o przebiegu rozmów marszałka Sejmu Romana Malinowskiego z ministrem spraw zagranicznych Włoch Giulio Andreottim i czołowymi przedstawicielami włoskiego życia politycznego na temat sytuacji wewnętrznej w Polsce

Szyfrogram nr4133/I
z Rzymu nadany 18.03.89 g. 9.00
Rozszyfrowano 18.03.89 g. 19.00

Pilny

Jaruzelski

Od marszałka Malinowskiego.

1. Na zakończenie pobytu we Włoszech odbyłem dłuższą rozmowę z Andreottim. Naświetliłem rozwój stosunków i perspektyw ich zacieśnienia, podkreśliłem konieczność wsparcia przeobrażeń w Polsce przez Zachód w kluczowej kwestii sytuacji gospodarczej.

A. stwierdził:

- procesy zachodzące w Polsce śledzą z w. i przyjaznym zainteresowaniem i życzą sukcesu, określił je jako historyczne,
- obrana droga jest słuszna i dobrze wpasowana w ramy pomyślnie kształtującej się sytuacji międzynarodowej, nazwał ją „konstruktywną”,
- podziękował za przyjazd i poinformowania przywódców rządowych i parlamentarnych o zachodzących w Polsce zmianach, co znaczenie nie tylko dla dwustronnych stosunków,
- wyraził zadowolenie z rozwoju dwustronnych stosunków, z rychłego swego przyjazdu do Polski, z dobrej współpracy naszych delegacji w Wiedniu i finansowych organizacjach międzynarodowych, użytecznych i ważnych kontaktów między Parlamentami, które mają bardziej otwarty charakter niż kontakty międzyrządowe.

W wywiadzie dla TVP bezpośrednio po mojej rozmowie dodatkowo powiedział, że Zachód powinien wspomóc Polskę w obecnym przełomowym okresie i że przyjedzie wkrótce do Polski także prezydent Cossiga.

2. Inne rozmowy polityczne:

- Spadolini wyraził uznanie dla podejmowanych zmian, które łączą przeszłość z teraźniejszością i przyszłością i są w swym duchu głęboko europejskie, oparte na dialogu, przyczyniają się także do budowy wspólnego europejskiego domu, wyraził pełne poparcie dla rozwoju dwustronnych stosunków, także w płaszczyźnie parlamentarnej.

- Malfatti (DC) wyraził polityczną ocenę, że dochodzi do uznania „S” i rozwoju demokracji przez „zapoczątkowanie wyborów parlamentarnych, względnie wolnych”, interesował się „Partią Pracy”, gdyż DC wysoko ocenia swoich chrześcijańskich przyjaciół w Polsce. Ta partia jest członkiem międzynarodówki chadeckiej. Optymistycznie oceniał szanse rokowań rozbrojeniowych w Wiedniu.

- Włosko-polska grupa przyjaźni w Parlamencie (Scalfaro) – deklarowano przyjaźń wobec Polski i chęć wspomagania pozytywnych przemian zachodzących w Polsce, włącznie poprzez współpracę ekonomiczną.

3. Ponadto poza rozmowami z Komisją Spraw Zagranicznych (Piccoli), odbyłem spotkanie z Komisją Rolną Parlamentu oraz dwiema konfederacjami rolników (lewicową i chadecką). Wszędzie wyrażano uznanie dla mądrości, odwagi kierownictwa, które otworzyło drogę dla demokratyzacji i reform i wyrażano chęć rozwoju współpracy włosko-polskiej we wszystkich dziedzinach.

4. Na przyjęciu w ambasadzie, w kuluarach Parlamentu i w trakcie pobytu w Viterbo odbyłem dodatkowe liczne rozmowy z politykami i działaczami społeczno-gospodarczymi. Uczestniczyli przedstawiciele Kościoła. Odnotowuję wielką sympatię do Polski, popartą uznaniem dla aktualnie zachodzących przeobrażeń w naszym kraju i wolą rozwoju i zacieśniania stosunków z nami.

Wiejacz

Otrzymują: Baka, Gdula, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 235

Rzym, 22 marca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do członka Biura Politycznego KC PZPR o rozmowach prowadzonych we Włoszech przez sekretarza KC Mariana Stępnia z politykami Włoskiej Partii Socjalistycznej i Włoskiej Partii Socjaldemokratycznej

Szyfrogram nr 4316/I
z Rzymu nadany 22.03.89 g. 10.00
Rozszyfrowano 22.03.89 g. 20.00

Czyrek

Z rozmów sekretarza KC Stępnia, 21 bm.

1. Sekretarz generalny WłPK – Occhetto stwierdził, że z w. uwagą i zainteresowaniem jego partia śledzi rozwój sytuacji w Polsce, procesy prowadzące do umocnienia i rozwoju demokracji i pluralizmu. Przekazał życzenia sukcesów dla kierownictwa partii w osiągnięciu celów na tej drodze. Ciepła atmosfera rozmowy.

2. Dłuższa rozmowa z Craxim w siedzibie PSI. Nawiązał do ubiegłorocznej rozmowy ze mną, w której radził uznać „Solidarność” jako stowarzyszenie. Dziś „poszliście dalej” zapraszając „S” do „okrągłego stołu” i obiecując legalizację. Z w. uwagą wysłuchał informacji o zachodzących zmianach. Dopytywał się o Senat i jego rolę, o „S” – czy istotnie będzie tylko związkiem zawodowym, o miejsce w pluralizmie dla partii socjalistycznej. Brandt mówił mu niedawno, że w łonie PZPR są tendencje do utworzenia partii socjalistycznej. Byłoby dziwne, gdyby w rodzącym się pluralizmie politycznym zabrakło miejsca dla partii socjalistycznej, mającej także tradycje w Polsce. Zmiany w Polsce obserwują z uwagą i sympatią. Chętnie przyjechałby do Polski, której nie zna (poza kilkugodzinnym pobytem w Warszawie). Prosił o przekazanie pozdrowień generałowi W. Jaruzelskiemu. Dodał, że ze zmianami nie należałoby się zanadto spieszyć, ale czynić przeobrażenia trwałymi.

Przygotowują zjazd. Liczą na przyjazd delegacji PZPR (14-18.05). Będzie to przedwyborczy zjazd w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego. Tendencje dla PSI są pozytywne, nadal negatywne dla WłPK. Konflikt między tymi dwoma partiami ma obiektywne przyczyny. Faktycznie PSI zabrała milion wyborców od WłPK w ostatnich wyborach. Ten konflikt potrwa jeszcze kilka lat. Rozwój sytuacji w Europie może sprzyjać zbliżeniu między dwoma partiami. Pozytywnie ocenił inteligencję i pragmatyzm komunistów włoskich. Umacnia to jednak podejrzliwość PSI. Przypuszczają oni, że komunistom, wysuwającym hasło alternatywy lewicowej chodzi o osiągnięcie PSI od sojuszu z chadecją i zawarcie w to miejsce swojego z nią porozumienia (kompromis historyczny).

3. Cariglia, sekretarz Partii Socjaldemokratycznej, dłuższa rozmowa w siedzibie partii.

C. stwierdził m.in., że wydarzenia w Polsce i na Węgrzech śledzą z w. uwagą i sympatią. Z ich strony i całych Włoch jest wola zacieśnienia kontaktów we wszystkich płaszczyznach. Nie mają intencji wpływania na sytuację wewnętrzną. Tym niemniej rozwój demokracji umacnia wspólne wartości w Europie, a tym samym jej jedność. Europa, jako całość, powinna ekonomicznie wzmocnić się. EWG zamierza bardziej otworzyć się na współpracę z KS. Trochę inaczej wygląda sprawa ZSRR, który jest mocarstwem globalnym. Z tego względu EZ musi korzystać z parasola bezpieczeństwa USA. Międzynarodówka Socjalistyczna wypowiedziała się za rozszerzeniem stosunków z tymi KS, które weszły na drogę przeobrażeń demokratycznych.

C. w czasie okupacji był w antyfaszystowskiej partyzantce. Miał kontakt z polskimi lotnikami, którzy zrzucali zaopatrzenie. Chętnie przyjechałby do Polski dla nawiązania kontaktów z PZPR.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Czyrek, Kiszczak, Orzechowski, Siwicki, Kołodziejczak, Gdula, Pożoga, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Fekecz, Majewski, Napieraj, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 236

Rzym, 12 kwietnia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu Prasy i Informacji MSZ o reakcjach włoskich środków masowego przekazu na zakończenie obrad "okrągłego stołu"

Szyfrogram nr 643/II
z Rzymu nadany 12.04.89 g. 10.00
Rozszyfrowano 12.04.89 g. 20.00

Pilny

Staniszewski

Wasz 3389.

Poza wypowiedzią Spadoliniego (przekazaliśmy) nie było oficjalnych oświadczeń włoskich na temat wyników „o.s.". Najważniejszą reakcją jest ustalenie daty wizyty prezydenta Cossigi, którą się traktuje jako manifestacyjne wsparcie pozytywnych przemian w Polsce i wolę dalszego zacieśniania stosunków. Koła polityczne i opinia publiczna są dobrze poinformowane o „o.s.". Przyczyniły się do tego, niezależnie od naszej pracy rozmowy marszałka R. Malinowskiego, sekretarza Stępnia, wywiady z czołowymi osobistościami z Polski, relacje korespondentów prasowych i telewizyjnych z Polski. Ich ton rzeczowy i sympatyczny wobec poczynań rządu (stąd przedstawiciele opozycji usiłują stonować korzystny dla władzy wydźwięk zmian). Oddzielnie przekazuję relację z rozmowy z Andreottim, który pozytywnie ocenił wyniki „o.s." i zgodził się, by w naszej prasie zamieścić odpowiedni komunikat (nadałem przez PAP). We właściwy mu sposób A. nie wykazał „podniecenia". W rozmowach z innymi politykami spotykaliśmy oceny, że decyzja „o.s." mają znaczenie historyczne, przełomowe, pionierskie wśród KS, zbliżają Polskę do Europy Zachodniej itd. Liczne też były wyrazy uznania pod adresem gen. Jaruzelskiego za odwagę i dalekowzroczność polityczną.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kołodziejczak, Gdula, Kucza, Takobwski, Bisztyga, Użycki, Szaciło, Urban, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 237

Rzym, 12 kwietnia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z ministrem spraw zagranicznych Włoch Giulio Andreottim o zakończeniu obrad „okrągłego stołu".

Szyfrogram nr 641/II
z Rzymu nadany 12.04.89 g. 10.00
Rozszyfrowano 12.04.89 g. 20.00

Pilny

Olechowski

Rozmowa z Andreottim 12 bm:

Zreferowałem ocenę wyników „o.s.” w myśl otrzymanej instrukcji

Andreotti odpowiedział, że rząd i opinia publiczna Włoch z w. zainteresowaniem śledziła przebieg „o.s.”. Uważa, że wszystkie uczestniczące strony wykazały w. poczucie odpowiedzialności i wolę osiągnięcia porozumienia. Uzgodnienia powinny stworzyć przesłankę dla rozwiązywania problemów społeczno-ekonomicznych w Polsce, a także przyczynić się do umocnienia odprężenia i klimatu zaufania w Europie w myśl dokumentu państw KBWE przyjętego w Wiedniu. W pewnym sensie wyniki „o.s.” stanowią ukonkretnienie zaleceń z Wiednia. Pozytywnie reagował też na moje uwagi, że oczekujemy wsparcia ekonomicznego od Zachodu (Klub Paryski, MFW i BŚ) i większego zainteresowania inwestowaniem w Polsce.

Wiejacz

Otrzymują: Baka, Kiszczak, Siwicki, Sekuła, Tabkowski, Urban, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 238

Rzym, 13 kwietnia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu IV MSZ o przygotowaniach do wizyty Lecha Wałęsy w Ambasadzie PRL w Rzymie

Szyfrogram nr 749/II
z Rzymu nadany 13.04.89 g. 14.50
Rozszyfrowano 14.04.89 g. 11.30

Pilny

Fekecz

Konopka, tutejszy rzecznik Lecha Wałęsy, zwrócił się dziś z prośbą o przyjęcie Wałęsy i delegacji przeze mnie w ambasadzie 22 bm. o godz. 9.00. Wyraziłem zgodę.

Zaproponowałem lokale ambasady dla odbycia konferencji prasowej L.W. Konopka uprzejmie podziękował i stwierdził, że komplikowałyby to program. Po wizycie u mnie przewiduje się jeszcze wizytę w kościele i w jednej z central zw. zaw., gdzie na zakończenie całego pobytu odbędzie się konferencja prasowa. Odlot 22 bm. po południu.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kiszczak, Gdula, Tabkowski, Pożoga, Urban, Górniak, Pawlak, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Fekecz, Rapacki, Staniszewski

Nr 239

Rzym, 25 kwietnia 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do dyrektora Departamentu IV MSZ o przebiegu wizyty delegacji NSZZ „Solidarność” we Włoszech

Szyfrogram nr 1445/II
z Rzymu nadany 25.04.89 g. 11.00
Rozszyfrowano 25.04.89 g. 18.00

Fekecz

1. Z rozmów z Geremkiem i Trzeciakowskim wynikało, że są zatroskani sytuacją gospodarczą, inflacją, cenami i niezadowoleniem społeczeństwa i mają świadomość, że po „okrągłym stole” są już jako „Solidarność” współodpowiedzialni za ten stan rzeczy. Na tym tle rozważali przyspieszenie wizyty Wałęsy w USA.

2. W trakcie wizyty u mnie wywiązała się pewna polemika między Wałęsą a Milewskim. Ten ostatni twierdził, że „stracono w Polsce 8 lat”, co kategorycznie odrzucił Wałęsa stwierdzając, że „musiały dojrzeć warunki”, aby mogło dojść do porozumienia.

3. Wypowiedzi Wałęsy (konferencja prasowa, wywiady telewizyjne) oceniane są tutaj jako wyważone, pomocne Polsce i nie komplikujące sytuacji władz. Nawet ambasador CSRS stwierdził, iż „do niczego nie można się przyczepić” i że „szkoda, że Dubczek nie jest tak mądry”. Natomiast część włoskich śmp jakby była nieco rozczarowana ugodowością Wałęsy wobec władz. Na przykład konsekwentnie przemilczano wizytę Wałęsy w ambasadzie, o której opinia publiczna nie dowiedziałyby się, gdyby nie powiedział o niej Wałęsa na konferencji prasowej.

4. W wyniku wizyty Wałęsy i olbrzymiej ilości informacji o Polsce poprawiła się jeszcze bardziej znajomość spraw polskich i wzrosła sympatia do Polski. Członkowie ambasady uczestniczyli ostatnio w kilku imprezach w terenie i mogli to stwierdzić. Również moim wizytom we Florencji 20 bm. i w Bari 23 bm. (prezentacja książki o królowej Bonie) towarzyszyło zainteresowanie ze strony władz większe niż zazwyczaj. Udzieliłem też licznych wywiadów miejscowej prasie.

Wiejacz

Otrzymują: Ciosek, Czyrek, Kiszczak, Kołodziejczak, Gdula, Tabkowski, Pożoga, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Rykowski, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Fekecz, Rapacki, Staniszewski

Nr 240

Rzym, 25 kwietnia 1989 r.
Ambasador Józef Wiejacz o reakcjach środowisk polskiej emigracji politycznej na zakończenie obrad „okrągłego stołu”

Szyfrogram nr 1527/II
z Rzymu nadany 25.04.89 g. 17.30
Rozszyfrowano 26.04.89 g. 20.00

Wasza 3498.

Odnotaliśmy bardzo wiele pozytywnych wypowiedzi i reakcji w związku z wynikami obrad „okrągłego stołu”. Pozytywnie też reakcje prasy i polityków włoskich. Klimat wobec Polski stał się jeszcze bardziej pomyślny.

W całokształcie naszej działalności z Polonią propagujemy szeroko rezultaty „o.s.” oraz przemiany polityczne, społeczne i gospodarcze dokonujące się w Polsce. Czynimy to aktualnie w trakcie licznych spotkań z Polonią w ramach uroczystości związanych z 44 rocznicą wyzwolenia Włoch. Przedstawiciele Polonii oceniają wyniki obrad „o.s.” jako korzystne dla Polski. Ich zdaniem, zwłaszcza polityczne i społeczne postanowienia stron zebranych przy „o.s.”, budzą nadzieję na przyszłość. Uważa się, że porozumienie jest historycznym krokiem w kierunku demokracji i wolności.

Są też wypowiedzi sceptyczne. Krytycznie ocenia się sytuację gospodarczą Polski, wskazując na opieszałość w realizacji reform, uzdrawianiu oraz likwidacji nieefektywnych ogniw gospodarki. W tym kontekście wielu z nich wyraża obawy czy zostaną zrealizowane ustalenia, jakie w sprawach gospodarczych zapadły przy „o.s.”. Niepokoi ich sytuacja rynkowa i postępująca z każdym dniem inflacja.

Zacieśniamy współpracę z duchowieństwem polskim we Włoszech. Odbyłem m.in. przy spotkaniu z bp Wesołym, duszpasterzem emigracji polskiej. Zwróciłem uwagę na żywe zainteresowanie w kraju problemami emigracji, na fakt prowadzenia otwartej polityki wobec niej. Przypomniałem o dokonanych poważnych ułatwieniach paszportowych, o liberalizacji w tym względzie. Wyraziłem przekonanie, że w nawiązaniu coraz b. owocnej współpracy z emigracją mogłoby pomóc polonijne duszpasterstwo, posiadające utrwalone i szanowne kontakty ze wszystkimi organizacjami polonijnymi.

Nadal liczni tutaj kandydaci na emigrantów poczuli się zagrożeni, zwłaszcza w sytuacji legalizacji „Solidarności”. Traktujemy ich na równi ze wszystkimi.

Informujemy, że każdy przebywający za granicą obywatel polski, bez względu na sposób, w jaki opuścił kraj i zatrzymał się na obczyźnie, ma prawo powrotu do Ojczyzny.

Będziemy informować o reakcjach i efektach naszych działań. Rozumiem, że otrzymujecie na bieżąco nasze informacje politycznie adresowane na D.IV.

Wiejacz

Otrzymują: Gdula, Kucza, Tabkowski, Loranc, Pożoga, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Klasa, Olechowski, Kulski, Miernik, Fekecz, Rapacki, Staniszewski, Szumski, Szymański

Nr 241

Rzym, 3 maja 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych i ministra współpracy gospodarczej z zagranicą o rozmowie z zastępcą dyrektora generalnego MSZ Włoch ds. Ekonomicznych Francesco Aloisi de Larderel o polsko-włoskich relacjach gospodarczych i ekonomicznych

Szyfrogram nr 1860/II
z Rzymu nadany 3.5.89 g. 21.00
Rozszyfrowano 4.5.89 g. 12.50

Pilny

Olechowski-Jastrzębski

Wasza 3635.

3 bm. złożyłem – wspólnie z Giedwidziem – wizytę w MSZ. Przyjął zastępca dyr. gen. Ds. Ekonomicznych – Aloisi (będzie w składzie delegacji). Przedstawiłem – zgodnie z Waszą instrukcją – nasze oczekiwania i dezyderaty związane z uregulowaniem w płaszczyźnie Polska-EWG, w nawiązaniu do deklaracji 12-tki z Grenady. Aloisi ustosunkował się do wszystkich przedstawionych problemów jak następuje:

1. Generalnie, odnosząc się do całego pakietu spraw, Aloisi stwierdził, że nie stanowią one zaskoczenia. Na polecenie Andreotti'ego rozpoczęli pracę nad tymi sprawami zaraz po rozmowie A. z tow. Jastrzębskim i aby należycie przygotować wizytę prezydenta. Sprzyjał też temu korzystny klimat polityczny, stworzony m.in. przez wizytę Wałęsy.

2. Wyraził zadowolenie z przyjazdu w dniu 4 bm. naszej delegacji do negocjowania umowy restrukturyzacyjnej (lata 1987-88), stwierdzając, że jeśli dojdzie do jej uzgodnienia, nastąpi pełniejsze otwarcie dla uzyskania gwarancji kredytowych ze strony SACE. Jeśli czas nie pozwoliłby na podpisanie umowy przed wizytą, uzgodnienie warunków będzie dostateczną podstawą dla zapowiedzenia otwarcia gwarancji kredytowych.

3. Odnośnie automatycznego znoszenia ograniczeń ilościowych, A. powołał się na ustalenia konferencji ministrów HZ z Luksemburga, odbytej 24 kwietnia br. Wyrażają one wolę do obalenia ograniczeń ilościowych, chociaż – w świetle pełnej integracji EWG po 1992 r. – Wspólny Rynek musi zachować pełną ostrożność. A. uważa jednak, że formuła, jaką proponuje się w negocjacjach z Polską, jest bardziej elastyczna od węgierskiej i przyniesie dla nas szybsze efekty, choć pozornie i formalnie formuła węgierska jest korzystniejsza.

4. Odnośnie przyznania nam środków z Europejskiego Banku Inwestycyjnego A. stwierdził, że jest to problem bardziej skomplikowany. Działają tu statutowe ograniczenia, które odnoszą się tylko do Polski, natomiast nasza prośba czyniąca odniesienie do zasobów finansowych EWG jest niemożliwa do spełnienia z uwagi na b. ograniczone środki Wspólnoty i trudności budżetowe. W tej kwestii możemy liczyć na ogólne poparcie, bez zaangażowania, gdyż Włochy – spośród krajów EWG – najczęściej korzystają z tych środków. Warunkiem będzie osiągnięcie porozumienia z Klubem Paryskim.

5. Kwestie związane z preferencjami celnymi i kontyngentami dla eksportu towarów rolno-spożywczych do krajów Wspólnego Rynku będą uregulowane generalną umową Polska-EWG. A. wyrażał przy tym pogląd, że z uwagi na nadprodukcję szeregu podstawowym produktów rolnych, trudno liczyć na daleko idące ustępstwa. Sprawy będą uzgodnione corocznie dla poszczególnych produktów.

6. Powołując się na propozycję tow. Jastrzębskiego A. poinformował, że uważają za słuszną inicjatywę powołania wspólnej instytucji ds. opiniowania i udzielania pomocy dla przedsiębiorstw obu krajów pragnących rozpocząć współpracę na warunkach joint-ventures, które rząd włoski w pełni popiera. A. wymienił przy tym inicjowaną wcześniej przez nas ideę stworzenia wspólnego banku (w tej sprawie przedst. IMI – banku refinansującego n/zadłużenie – udaje się wkrótce na rozmowy do Warszawy).

7. A. poinformował, że Włochy angażują się w aktywne poparcie n/ starań na forum MFW i Banku Światowego, ale uważa, że może to być niewystarczające wobec stanowiska USA, które – jak wynikało z jego wyjaśnień – opóźniają uruchomienie kredytu 250 mln dolarów dla Polski.

8. Rozmówca zapewnił o pełnym poparciu Włoch dla naszego stanowiska w Klubie Paryskim.

9. Pozytywnie odniósł się do naszych zabiegów o zastosowanie preferencji GSP przez EWG, co byłoby ważną dla Polski sprawą. Może jednak napotkać to na trudności, gdyż dotychczas miały one zastosowanie tylko wobec najbiedniejszych krajów.

10. Nie widział trudności w nabywaniu przez nas nadwyżek rolnych w EWG (masło, mięso, zboże) po cenach takich, jak dla ZSRR i innych krajów.

Podniosłem dodatkowo temat szkolenia kadr kierowniczych dla naszego przemysłu, zwłaszcza korzystając z doświadczeń włoskich w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw.

A. nie był przygotowany do tematu, natomiast poinformował, że ministrowie HZ EWG zalecili podjęcie tego problemu dla przyjscia z pomocą Polsce, uruchamiając wspólnotowe środki.

Rozmowa przebiegała w b. przyjaznej atmosferze, przy czym stanowisko przekazane przez A. w poruszonych kwestiach świadczy, że w stanowisku jakie zajmuje Andreotti powinno się znaleźć szereg pozytywnych decyzji (lub zapowiedź ich) z dziedziny gospodarczej.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Baka, Czyrek, Basiak, Kucza, Jastrzębski, Wilczek, Pożoga, Wójcik, Borawski, Górnicki, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jastrzębski, Kulski, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 242

Rzym, 31 maja 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z prezydentem Francisco Cossigą i premierem Ciriaco de Mita o pozycji Polski na arenie międzynarodowej

Szyfrogram nr 3384/II
z Rzymu nadany 31.05.89 g. 22.10
Rozszyfrowano 1.06.89 g. 11.30

Pilny

Olechowski

1. 31 maja na przyjęciu z okazji święta państwowego wśród 10 ambasadorów wytypowanych do indywidualnej rozmowy z prezydentem Cossigą znalazł się ambasador Polski.

Cossiga jeszcze raz podziękował za wspaniałą wizytę tak od strony merytorycznej, jak i organizacyjnej i atmosfery. Prosił o przekazanie pozdrowień gen. Jaruzelskiego i premierowi Rakowskiemu.

Następnie poinformował o swej niedawnej rozmowie z Bushem, który dyskusję rozpoczął od sprawy Polski i wizyty Cossigi. Wypytywał szczegółowo o sytuację i zachodzące zmiany.

Wiele konkretnych pytań zadawał Baker. Cossiga udzielił odpowiednich informacji i podzielił się swymi wrażeniami, podkreślając konieczność ekonomicznego wsparcia Polski przez Zachód, a zwłaszcza USA. Powołał się przy tym na zgodną opinię w tej kwestii zarówno władzy, jak i opozycji oraz zaznaczył pilność wyjścia naprzeciw Polsce.

Cossiga odniósł wrażenia, że Bush i Baker wykazywali wielkie zainteresowanie Polską, a ich stopień znajomości spraw polskich wskazuje, że rozwój sytuacji u nas jest w ich centrum uwagi. Są też skłonni przyjść z pomocą Polsce.

2. Odbyłem też oddzielną rozmowę z premierem de Mita. Powiedział m.in., że na szczycie NATO wszyscy mówili o Polsce i zastanawiali się jak nas wesprzeć ekonomicznie, aby skonsolidować zachodzące zmiany, które są istotnym elementem poprawy stosunków Wschód-Zachód i przewyciężenia podziału Europy.

W rozmowach kularowych wypytywano szczegółowo delegację włoską o wizytę Cossiga w Polsce i jej wyniki.

De Mita wykazywał zadowolenie z faktu, że delegacja włoska mogła się podzielić swymi ocenami i uwagami.

De Mita i jego sympatyczna żona chcieliby złożyć wizytę w Polsce. Premier powiedział, że jeśli zostanie ponownie szefem rządu, to bierze taką możliwość pod uwagę w drugiej połowie roku.

3. Ww. rozmowy i inne /m.in. Spadolini, Vassalli/ w b. cieplej, przyjaznej atmosferze.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Baka, Kiszczak, Siwicki, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Miernik, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 243

Rzym, 13 czerwca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z zastępcą dyrektora generalnego MSZ Włoch Pierfrancesco Negretto w sprawie wyników wyborów parlamentarnych w Polsce

Szyfrogram nr 3994/II
z Rzymu nadany 13.06.89 g. 10.00
Rozszyfrowano 13.06.89 g. 16.00

Pilny

Olechowski

Rozmowa z zastępcą dyr. gen. MSZ – Negrotto – 12 bm.

Naświetliłem sytuację w kraju po wyborach, zgodnie z Waszą nr 5099. N. odpowiedział, że śledzą z w. uwagą rozwój sytuacji w Polsce, dostrzegają historyczne znaczenie zachodzących zmian, darzą Polskę sympatią, jeszcze bardziej wzmocnioną po uwieńczonej sukcesem wizycie prezydenta Cossiga.

Jako uważni obserwatorzy sceny polskiej dostrzegają, iż rację miał gen. Jaruzelski podejmując odważną decyzję prowadzącą do rozpoczęcia „okrągłego stołu”, a następnie wyborów. Niezależnie od kilku niedopatrzeń w ordynacji, wybory – pierwsze prawie wolne

w Europie Środkowo-Wschodniej – były pokazem demokracji i konsekwencji w realizacji zobowiązań. To zwiększa wiarygodność rządzącej ekipy.

N. uważał, że gen. Jaruzelski już zainkasował znaczące korzyści:

- w układzie wewnętrznym – pozyskując znaczne poparcie dla polityki reform (choć niepokoi nieco 40-procent. absencja wyborcza) i czyniąc opozycję współodpowiedzialną za realizację reformy gospodarczej, zakładającej różne wyrzeczenia ze strony społeczeństwa,

- w układzie zewnętrznym – uzyskując wzrost sympatii w świecie dla Polski i konkretne zapewnienia ze strony różnych krajów zachodnich wsparcia moralno-politycznego i ekonomicznego. Dotyczy to nawet konserwatystki Thatcher.

N. skonkludował, że trudno przecenić fakt, iż po raz pierwszy od 40 lat w kraju socjalistycznym istnieje legalna opozycja, z silną obecnością w parlamencie.

2. W podobnym duchu wypowiadał się dyr. Amari w rozmowie z Żebrowskim. A. wysoko ocenił odwagę władz, pierwsze oświadczenie władzy po wyborach, chwalił również umiarkowanie i odpowiedzialność przywódców „Solidarności” i ich gotowość wyjścia naprzeciw władzy w rozwiązywaniu zaistniałych nieoczekiwane trudności.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Ciosek, Kiszczak, Orzechowski, Czarzasty, Miller, Kołodziejczak, Gdula, Kucza, Tabkowski, Pożoga, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Rykowski, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Miernik, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szumski, Szymański

Nr 244

Rzym, 5 lipca 1989 r.

**Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z prezesem
Instytutu per la Riconstruzione Industriale Romano Prodim na temat form
międzynarodowej pomocy gospodarczej dla Polski**

Szyfrogram nr 0-212/III
z Rzymu nadany 05.07.89 g. 9.40
Rozszyfrowano 05.07.89 g. 12.00

Pilny

Olechowski

Rozmowa z prezesem Państwowego Koncernu IRI, Prodim. Jest zadowolony z pobytu w Polsce, z rozmów zwłaszcza z min. Wilczkiem oraz z sympozjum zorganizowanego przez Warszawskie Towarzystwo Ekonomiczne na UW. Dyskutowano tam szereg interesujących idei współpracy.

Jest zdania, że gospodarka polska nadal pogrąża się w kryzysie, z czego nie wszyscy w Polsce zdają sobie sprawę. Istnieje w Polsce irracjonalna wiara, że Zachód pomoże w taki sposób, że wszystko się odmieni na lepsze nawet przy tej powszechnej niechęci do pracy i marnotrawczej strukturze przemysłu. Sądzi, że żaden kraj zachodni bilateralnie nie udzieli Polsce kredytów finansowych, może z wyjątkiem USA i RFN. Jako przyjaciel Polski radzi, abyśmy przeorientowali myślenie i jeszcze przed szczytem „7” zadziałali, aby nastąpiło kolektywne zaangażowanie się EWG i USA w inwestycje, wspólne przedsięwzięcia, lokaty kapitałowe, z przejęciem gestii nad niektórymi zakładami. Można ew. dołączyć też Japonię. Szczyt „7” nie podejmie konkretnych decyzji, ale może skoordynować linię strategiczną.

Uczyniłby to zapewne Bush, podejmując odpowiednią inicjatywę. Jeśli nie wykorzystamy tej możliwości, Polsce grozi – zdaniem P. – nadmierne uzależnienie się gospodarcze od RFN, nie pozbawione ze strony niemieckiej motywów politycznych.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Baka, Czyrek, Michałek, Malinowski, Józwiak, Sekuła, Olesiak, Basiak, Kucza, Jastrzębski, Wilczek, Wróblewski, Pakuła, Pożoga, Wójcik, Sawicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Fekecz, Padlewski, Staniszewski, Mąkosza, Szymański

Nr 245

Rzym, 5 lipca 1989 r.

Ambasador Józef Wejacz do ministra spraw zagranicznych o opiniach polityków włoskich dotyczących Polski

Szyfrogram nr 0-211/III
z Rzymu nadany 5.07.89 g. 9.40
Rozszyfrowano 5.07..89 g. 23.00

Pilny

Olechowski

Na przyjęciu USA, wydanym 4 bm. przez nowo mianowanego ambasadora Secchia miałem okazję do przeprowadzenia wielu rozmów z politykami włoskimi. Referuję poniżej opinie na tematy polskie:

1. Andreotti. Ocenia przemiany jako ważne dla Europy. Byłoby jednak istotne, by gen. J. został prezydentem dla zachowania niezbędnej równowagi wewnętrznej. Wie, że tego samego zadania jest Wałęsa. Życzy sukcesów w rozwiązywaniu trudnych problemów instytucjonalnych.

2. Spadolini. Jest przekonany, że gen. J. zostanie prezydentem. Wymaga tego racja stanu Polski. Dużo komplementów pod adresem gen. J. Jutro wyśle gratulacje dla nowego marszałka Senatu.

3. Nilde Iotti. Wyraziła żal, że Malinowski, który zdobył sobie autorytet w kołach parlamentarnych, nie został wybrany do Sejmu. Uważa, że popełniono sporo błędów z ordynacją wyborczą, zwłaszcza z listą krajową. Chce kontynuować współpracę. Proszę o możliwie wczesne potwierdzenie aktualności jej zaproszenia przekazanego przez Malinowskiego.

4. Piccoli, przewodniczący Międzynarodówki Chrześcijańskiej. Nie wyobraża sobie, by prezydentem mógł być ktoś inny niż gen. J., który wyrobił sobie autorytet międzynarodowy, tak potrzebny Polsce w jej trudnym momencie przejściowym. Jutro napisze artykuł, w którym podkreśli zasługi gen. J. w uruchomieniu procesu przemian demokratycznych.

5. Fanfani (DC) uznał, że staliśmy się jeszcze bardziej podobni do Włochów przez skomplikowaną polityczną sytuację wewnętrzną i jej nieprzewidywalność. Spodziewa się

wielkiej dyferencji politycznej wewnątrz poszczególnych sił politycznych, włącznie z Kościołem Katolickim (choć to może mniej się uzewnętrzniać).

6. Battaglia (min. Przemysłu, Partia Republikańska). Zaskoczony był wynikami wyborów. Sądzi, że dla dobra przemian w warunkach ogólnej stabilizacji byłby ważny wybór gen.J. na prezydenta. Uzgodniliśmy, że odczekamy 10 dni z przekazaniem mu zaproszenia min. Wilczka, do wyjaśnienia się sytuacji we Włoszech (i w Polsce).

7. Sen. Boniver (Partia Socjalistyczna). Wyrażała w. zadowolenie ze zmian, a zwłaszcza ze zwycięstwa w wyborach Solidarności.

8. Napolitano (WiPK). Zadowolony z niedawnego pobytu w Polsce, aczkolwiek niektórzy rozmówcy z PZPR bardziej różowo oceniali sytuację wewnętrzną niż to okazało się w wyborach i życzył nam sukcesów w socjalistyczno-demokratycznym rozwoju.

9. Sekretarze CISL i UIL (zw. zaw. socjalistyczne i chadeckie). Śledzą z uwagą rozwój sytuacji w Polsce. Wspominali spotkanie z gen. J. w styczniu 1987 r. stwierdzając, że okazało się, że oni mieli rację żądając uznania Solidarności. Namawiałem ich na rozwój stosunków nie tylko z Solidarnością, ale i OPZZ. Nie są do tego na razie skłonni. Nie wykluczali w przyszłości.

Ogólne uwagi:

- większość rozmówców uważało, że postęp w demokracji w Polsce może powinien być wolniejszy, ale pewniejszy i nietworzący ryzyka destabilizacji wewnętrznej z możliwymi konsekwencjami negatywnymi dla sytuacji w Europie;
- wizytę Busha ocenia się jako wydarzenie historyczne dla Polski i Europy;
- znacznie wzrosło zainteresowanie i sympatia do Polski, jako całości, ale niezbędne jest możliwie szybkie uporządkowanie spraw instytucjonalnych dla zapewnienia kontynuacji niezakłóconej współpracy;
- nie było komentowane odłożenie wizyty Kohla do Polski, natomiast propozycja Busha wycofania wojsk radzieckich z Polski uważana była za słuszną wobec wycofywania tych wojsk z KS-ów, graniczących z krajami NATO.

Wiejacz

Otrzymują: Rakowski, Ciosek, Kiszczak, Orzechowski, Siwicki, Kołodziejczak, Malinowski, Józwiak, Kucza, Wirowski, Oleksy, Wilczek, Użycki, Szaciło, Górnicki, Pawlak, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Padlewski, Duchowski, Szymański

Nr 246

Rzym, 6 lipca 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o stanowisku włoskim wobec starań o pomoc gospodarczą dla Polski

Szyfrogram nr 0-294/III
z Rzymu nadany 6.07.89 g. 22.30
Rozszyfrowano 7.07.89 g. 11.50

Pilny

Olechowski

1. Poślanie W. Jaruzelskiego przekazałem 6 bm. sekretarzowi generalnemu MSZ (II osoba) – Bottai. Treść znał już z relacji ambasadora włoskiego po Waszej z nim rozmowie.

Zaakcentowałem pilność wsparcia ekonomicznego, zgodność wszystkich sił politycznych i społecznych w Polsce w tej sprawie oraz przyjazne nie od dziś wzajemne stosunki, które uzasadniają nasze szczególnie oczekiwania wobec Włoch.

Odpowiedział:

- posłanie zostanie przekazane natychmiast de Micie (dziś zrezygnował z tworzenia rządu, ale do Paryża jeszcze pojedzie, bo nie zdążą do tego czasu sformułować nowego rządu) i Andreottiemu,

- od kilku lat łączą Włochy z Polską szczególne, przyjazne stosunki i tak było nawet w momentach politycznie trudnych, do naszych problemów podchodzili zawsze ze zrozumieniem i sympatią,

- ostatnie wydarzenia w Polsce oceniają jako mające nadzwyczajne znaczenie, o tendencjach wyraźnie pozytywnej,

- rozumieją, że problemów ekonomicznych nie da się szybko rozwiązać, jak i to, że zainicjowany proces demokratyczny może je przejściowo pogłębić, a także stworzyć inne trudne problemy,

- popierali nas w EWG, MFW, w Radzie Europejskiej, w tym samym duchu podejść do naszych życzeń związanych ze szczytem „7”, udzielają naszemu stanowisku maksymalnego poparcia,

- liczą, że analogiczne stanowisko zajmą USA, zwłaszcza, że Bush prawie bezpośrednio z Polski przyjedzie do Paryża, pozytywne podejście USA będzie mieć decydujące znaczenie,

- są też pewni przyjaznego podejścia ze strony innych krajów EWG (wymienił Francję i RFN) i nie widzą powodów dlaczego Kanada i Japonia miałyby być innego zdania,

- zaznaczył, że „7” nie jest władna podejmować konkretnych decyzji, może jednak ustalić i przyjąć ogólną dyrektywę,

- podkreślił, że dla Zachodu, ale i dla Polski, ważne jest przyjęcie słusznych sposobów pomocy i wsparcia ekonomicznego, które by uzupełniały, a nie zastępowały własny wysiłek narodu polskiego, którego stać na to.

2. Ocenia, że szczyt „7” odbędzie się w dobrej atmosferze i bez większych sprzeczności. Wspólny dom rozwiniętych krajów przemysłowych trzyma się dobrze. Pewne różnice interesów handlowych między USA, Japonią i RFN nie są nie do przewyciężenia. Francuzi wykonali solidną pracę przygotowawczą. W centrum uwagi będą stosunki z krajami na drodze rozwoju oraz sprawy ekologiczne, w tym aspekty polityczne.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Baka, Czyrek, Czarzasty, Kołodziejczak, Malinowski, Józwiak, Sekuła, Olesiak, Basiak, Gdula, Jastrzębski, Wilczek, Pakuła, Pożoga, Wójcik, Borawski, Górnicki, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Duchowski, Nowak, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Rzym, 17 lipca 1989 r.
Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowach w MSZ
Włoch na temat szczytu państw „7”

Szyfrogram nr 0-762/III
z Rzymu nadany 17.07.89 g. 21.30
Rozszyfrowano 18.07.89 g. 12.30

Pilny

Olechowski

Szczyt „7”.

1. Rozmowa z dyr. gen. Perlot w MSZ, 17 bm.

Rozmówca zastrzegł się, że może nie znać wszystkich szczegółów, gdyż wpływ informacji w dół w toku narady był ograniczony.

Przemiany w Polsce i na Węgrzech uznane zostały za rzeczywiste, zbliżające te kraje do Zachodu i wymagające politycznego i ekonomicznego wsparcia.

Na spotkaniu ministrów SZ Baker dał obszerną informację, stwierdzając, że w obu krajach rozwija się pluralizm, że zmiany mają znaczenie historyczne i są nieodwracalne. Andreotti, przemawiając bezpośrednio po B., stwierdził z zadowoleniem, iż USA doszły do takich ocen, które kraje EWG już sformułowały wcześniej. Zazaczył także, że w związku z 50-leciem II wojny światowej trzeba Polsce poświęcić specjalną uwagę.

Projekt deklaracji nt stosunków W-Z, przygotowany na szczelbu dyrektorów gen., nie zawierał postanowienia o potwierdzeniu Komisji EWG zwołania w krótkim czasie konferencji nt pomocy dla Polski i Węgier, z udziałem 12-ki, USA, Japonii, Kanady i krajów EFTA. Jest to rezultat propozycji włosko-niemieckiej, opracowany przez samych ministrów SZ. Była to jednocześnie reakcja na wątpliwości Francji, która ze względów „metodologicznych” (a nie merytorycznych, czy ze względu na Polskę) była przeciwna podejmowaniu decyzji przez szczyt „7”.

List gen. Jaruzelskiego został potraktowany b. poważnie przez wszystkich uczestników „szczytu” jako ukazujący powagę sytuacji kryzysowej w Polsce. Z tego powodu mandat udzielony Komisji EWG rozgranicza sprawy pilne dotyczące Polski (dostawy żywności) od innych środków pomocowych dla Polski i Węgier.

Rola Komisji polegać będzie na „koncentracji”, a nie „koordynacji” działań, gdyż niektóre kraje chciały zachować dla siebie swobodę manewru. Rozmówca podkreślał bezprecedensowość podjętych ustaleń, a zwłaszcza powołanie Komisji ds. pomocy dla Polski i Węgier.

Uczestnicy szczytu z sympatią odnieśli się do listu Gorbaczowa jako potwierdzenia nowego myślenia i gotowości współpracy ZSRR na rzecz rozwoju i pomocy dla krajów trzeciego świata.

2. Z innych rozmów wynika, że:

- wszyscy uczestnicy są skłonni udzielić Polsce pomocy zbliżonej w zakresie i formach do postulatów zawartych w liście gen. J.;

- Delors będzie realizował 3-etapowy plan:

- 1) dostarczenie pilnie pomocy żywnościowej dla zapewnienia ochrony społecznej reform,
- 2) zwiększenie możliwości eksportowych,
- 3) modernizacja gospodarki (głównie przez joint – ventures)

- stopniowość udzielanej pomocy zależna jest od postępów w pluralizmie i demokracji;
- pomoc finansowa będzie spoczywać na międzynarodowych organizacjach finansowych przy wiodącej roli USA, RFN i Japonii, pozostałe kraje zajmą się raczej przepływem technologii, projektami specjalnymi, mieszanymi przedsiębiorstwami, kształceniem kadr;
- nowa polityka wschodnia Busha polega na udzielaniu pomocy Polsce, Węgrom, wsparciu pierestrojki ZSRR w oczekiwaniu, że inne KS wejdą także na drogę gruntownych przemian. Ta zmiana orientacji USA wobec pierestrojki i uznanie słusznym interesów bezpieczeństwa ZSRR jest wynikiem wizyty Busha w PRL i WRL, a także reakcją na wydarzenia chińskie.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Rakowski, Baka, Kiszczak, Michalik, Kołodziejczak, Józwiak, Sekuła, Olesiak, Kucza, Tabkowski, Jastrzębski, Wróblewskk, Wójcik, Borawski, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Kulski, Fekecz, Padlewski, Staniszewski, Mąkosa,

Nr 248

Rzym, 21 sierpnia 1989 r.

Chargé d'affaires Janusz Żebrowski do dyrektora Departamentu IV MSZ w sprawie opinii włoskich na temat powierzenia stanowiska premiera Tadeuszowi Mazowieckiemu

Szyfrogram nr 0-2346/III
z Rzymu nadany 21.08.89 g. 13.50
Rozszyfrowano 21.08.89 g. 17.30

Fekecz

1. Oficjalne włoskie czynniki rządowe generalnie powstrzymują się od zajmowania stanowiska i komentowania rozwoju wydarzeń politycznych w Polsce. Wyjątek stanowią politycy PSI, członkowie rządu /Martelli i De Michelis – wywiady i artykuł sygnalizowaliśmy clarisami/, prezentując poglądy bardziej partyjnie niż rządowe.

2. W śmp przeważają informacje, głównie korespondentów w Warszawie. Ekspozowane są następujące elementy:

- a) fundamentalny i bezprecedensowy charakter zmian /pierwszy raz od 40 lat premierem nie komunista, przejście od realnego socjalizmu do faktycznego pluralizmu/,
- b) dramatyczna sytuacja gospodarcza, trudności przed jakimi staje nowy rząd,
- c) wyraźnie zarysowane podziały zarówno w partii jak i kołach Solidarności,
- d) akceptowanie zmian przez kierownictwo radzieckie, zdywersyfikowane oceny pozostałych KS,
- e) rozdziew między przyrzeczeniami pomocowymi Zachodu a rzeczywistym stanem rzeczy.

Żebrowski

Otrzymują: Król, Natorf, Kucza, Tabkowski, Pożoga, Bisztyga, Górnicki, Pawlak, Rykowski, Miształ, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Majewski, Miernik, Fekecz, Nowak, Rapacki, Klaczyński, Szymański

Nr 249

Rzym, 8 września 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o rozmowie z przewodniczącym Włoskiej Partii Socjalistycznej Bettino Craxim na temat sytuacji wewnętrznej w Polsce i o rozwoju kontaktów PSI z PZPR

Szyfrogram nr 0-3203/III
z Rzymu nadany 08.09.89 g. 9.20
Rozszyfrowano 08.09.89 g. 16.30

Olechowski

Złożyłem 7 bm. pożegnalną wizytę szefowi PSI Craxiemu. Rozmowa dotyczyła sytuacji w Polsce, której rozwój znał w szczegółach. Stwierdził m.in., iż sam nie spodziewał się tak szybkich i radykalnych zmian politycznych. Jeszcze 8-9 miesięcy temu apelował /w rozmowie ze mną/ o przyznanie „Solidarności” statusu stowarzyszenia, a dziś tworzy ona rząd. Uważa, że nowy rząd może liczyć na większe poparcie społeczne, co stwarza szansę na poprawę sytuacji gospodarczej, zwłaszcza rynkowej. W tym czasie Zachód musi Polsce pomóc. Dotyczy to zwłaszcza RFN, która jest najbogatsza w Europie i ma wobec Polski moralny dług. On sam podejmie się roli „advokata” pomocy dla Polski tak we Włoszech, jak i w skali międzynarodowej. W związku z tym chciałby możliwie szybko zapoznać się z potrzebami gospodarczymi i sposobami udzielania skutecznej pomocy. Ma szereg zaproszeń od różnych sił politycznych, ale chciałby przyjechać na zaproszenie prezydenta, a więc ponadpartyjne zaproszenie. Oprócz rozmowy z W. Jaruzelskim /przypomniał, że był pierwszym szefem rządu zachodniego, który zaprosił J. z wizytą oficjalną po stanie wojennym/, chciałby odbyć rozmowy z premierem, z I sekretarzem KC PZPR i kompetentnym ministrem gospodarczym. Wizytę tę chciałby zrealizować we wrześniu.

Zaprosi I sekretarza Rakowskiego do złożenia wizyty we Włoszech, jeszcze w październiku, jeśli to będzie odpowiadać. PSI chce rozwijać stosunki z tymi partiami w KS, które widzą konieczność reform i odejścia od stalinowskiego wzorca. Mają już rozwinięte stosunki z partią węgierską i chcieliby podobne mieć z PZPR. Chętnie się podzielił doświadczenia z pracy z młodzieżą, inteligencją, katolikami. Nie ukrywał pewnych obaw, co do losów „pieriestrojki” w ZSRR, zwłaszcza wobec objawów utraty kontroli sytuacji przez KPZR. Tym bardziej ważny jest sukces przemian w PRL i na Węgrzech, w tym przekształcenie się rządzących do niedawna partii. Nadmienił, iż słyszał, że w PZPR rozwija się separatystyczna, lewacka tendencja.

Sugeruję przyjąć propozycję C. i zaproponować dwie daty do wyboru /poczynając od 15 bm./. Proszę o decyzję i odpowiedź.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Mazowiecki, Kozakiewicz, Stelmachowski, Czyrek, Janiszewski, Ambroziak, Górnicki, Miształ, Sarewicz, Rakowski, Malinowski, Józwiak, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Mąkosa, Szymański

Nr 250

Rzym, 8 września 1989 r.

Ambasador Józef Wiejacz do ministra spraw zagranicznych o ocenach środowisk włoskich i korpusu dyplomatycznego przebiegu reform w Polsce

Szyfrogram nr 0-3210/III
z Rzymu nadany 8.09.89 g. 9.20
Rozszyfrowano 8.09.89 g. 18.00

Olechowski

Synteza z rozmów z tut. kołami polit. i CD.

1. Zmiany w Polsce śledzone są z wielką uwagą i sympatią. Pojawiające się trudności, przetargi i zygzaki przyjmowane są jako zjawiska normalne, właściwe dla okresu przejściowego i rozwijającego się pluralizmu.

Spółeczeństwo wykazuje dużą dojrzałość polityczną o czym świadczy relatywny spokój mimo trudności życiowych. Nie dochodzi do starć i gwałtów.

Spodziewane jest przyspieszenie pluralizacji w „Solidarności”, co będzie korzystne dla rozwoju demokracji, a także dla odnowy PZPR.

Wyraźny dalszy przyrost sympatii do Polski w tut. społeczeństwie, także w środowiskach lewicowych. Liczne są deklaracje o konieczności ekonomicznego wsparcia, ale oczekiwania istotnej pomocy są adresowane przede wszystkim do RFN i USA.

Dostrzega się związek przemian z „pieriestrojką”. Sukces rozwiązania problemów politycznych za pomocą dialogu miałby jeszcze większy efekt, gdyby towarzyszyło mu odwrócenie tendencji w gospodarce. ZSRR wyraźnie woli poparcie sojuszu ze strony silniejszych politycznie partnerów, choć oddalonych ideologicznie. Wyciąga prawidłowe wnioski z osłabionej pozycji PZPR.

Gorbaczow nadal cieszy się zaufaniem i sympatią. Prowadzone są przygotowania do wizyty we Włoszech w drugiej połowie listopada. Sympatii tej towarzyszy pewne współczucie wobec niepowodzeń w polityce narodowościowej i narastającego kryzysu gospodarczego.

Podjęcie USA do Polski jest wciąż funkcją polityki tego mocarstwa wobec ZSRR. Tym się tłumaczy ostrożność i ograniczoność ekonomicznego wsparcia USA dla Polski.

2. W prasie i TV uroczystości 50-lecia wybuchu II wojny światowej znalazły szerokie i pozytywne odbicie. Podano dużo wiadomości o okresie poprzedzającym wybuch wojny i przebiegu kampanii wrześniowej. Odnotowano z zadowoleniem obecność wszystkich sił politycznych w uroczystościach, a udział wszystkich czołowych naszych polityków na Westerplatte urósł do znaczenia symbolu. Na tym tle jawi się jako zgrzyt sprawa klasztoru Karmelitanek na Oświęcimiu. Rozmówcy, nawet sympatyzujący ze stanowiskiem naszego Kościoła, nie rozumieją, dlaczego popełniono różne niezręczności, które poruszyły emocjonalnie międzynarodowe żydostwo, a zwłaszcza, dlaczego nie podjęto działań profilaktycznych zapobiegających skutkom niedotrzymania genewskiej umowy. Andreotti zaapelował do włoskiego społeczeństwa o zbiórkę pieniężną na budowę nowego klasztoru Karmelitanek we Włoszech.

Wiejacz

Otrzymują: Jaruzelski, Mazowiecki, Kozakiewicz, Stelmachowski, Kiszczak, Siwicki, Ambroziak, Pożoga, Użycki, Górnicki, Misztal, Sarewicz, Olechowski, Jaroszek, Kulski, Miernik, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Mąkosa, Szymański

Nr 251

Rzym, 26 września 1989 r.

Zastępca ambasadora Jan Giedwiź do ministra współpracy gospodarczej z zagranicą w sprawie działań na rzecz zwiększenia pomocy włoskiej dla Polski

Szyfrogram nr 0-4140/III
z Rzymu nadany 26.09.89 g. 20.00
Rozszyfrowano 27.09.89 g. 15.20

Święcicki

W uzupełnieniu depeszy BRH z dnia 21 bm. podaję:

W administracji rządowej i sferach gospodarczych Włoch obserwuje się aktywne podejmowanie kroków na rzecz pomocy gospodarczej dla Polski. Wykorzystanie przychylnego klimatu zależy w znacznej mierze od naszych działań. Plasują się one w 2 płaszczyznach:

- a) polityki rządowej,
- b) decyzji handlowych.

Ad. A) Od dłuższego czasu nasze jednostki handlu zagranicznego i zakłady produkcyjne prowadzą rozmowy z partnerami włoskimi na temat takich obiektów, jak np. rozbudowa Petrochemii-Płock i rafinerii, modernizacja huty cynku „Bolesław” i wydziału szkła flotacyjnego w hucie „Sandomierz”, budowa portu lotniczego „Okęcie”, uruchomienie produkcji nowej generacji kompresorów do lodówek, a ostatnio – rekonstrukcji huty „Bobrek”. W przypadku osiągnięcia porozumień techniczno-handlowych finansowanie każdego z tych obiektów będzie wymagało placetu rządu włoskiego celem uzyskania gwarancji SACE. Jednym z warunków jej otrzymania będzie potwierdzenie przez nasz rząd priorytetu inwestycji. Ustalenie listy priorytetów w odniesieniu do wymienionych przedsięwzięć, wymagających finansowania kredytami gwarantowanymi, przyczyniłoby się także do właściwego sterowania naszymi działaniami na tut. rynku.

Ad. B.) Proces przygotowawczo-decyzyjny w sprawach inwestycji opracowywanych przez nasze zakłady i jednostki handlu zagranicznego trwa stanowczo za długo. Krańcowym przykładem jest np. uruchomienie produkcji kompresorów (kilka lat). Podobne zarzuty, choć nie tak rażące, odnoszą się do innych przedsięwzięć negocjowanych z partnerami włoskimi. Przyspieszenie decyzji po naszej stronie, co pozwoliłoby na uzyskanie poparcia rządu włoskiego, a następnie ułatwień i gwarancji kredytowych, staje się w aktualnej sytuacji sprawą niezbędną.

Niezależnie od powyższych sugestii, placówka proponuje:

1. wykorzystanie zapowiedzianych w IV kw. Br. w Polsce następujących wizyt:

a) ministra przemysłu – pozyskanie jego poparcia dla przyspieszenia w usunięciu przeszkód w dostępie polskiego eksportu do rynku włoskiego. Ten resort ma decydujący głos opiniodawczy jeśli idzie o ochronę miejscowego przemysłu i stwarzanie utrudnień importowych. Również uzyskanie poparcia w odniesieniu do planowanego uruchomienia w Polsce, wspólnie z FIAT-em, produkcji nowoczesnego silnika samochodowego o mocy 1000 cm³;

b) ministra rolnictwa – uzyskanie poparcia w sprawie powołania polsko-włoskiego konsorcjum dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego w Polsce (projekt porozumienia został opracowany przez nasze Ministerstwo Rolnictwa) oraz ułatwień w eksporcie do Włoch produktów zwierzęcych i ziemniaków-sadzeniaków;

c) prezesa ENI – zaawansowanie rozmów nt. rozbudowy zakładów rafineryjnych z udziałem firm włoskich oraz pomoc w zabezpieczeniu warunków niezbędnych dla rozbudowy Petrochemii-Płock;

2. Upoważnienie BRH do rozpoczęcia rozmów nt. uruchomienia linii kredytowych na zakup używanych linii produkcyjnych i maszyn dla drobnych zakładów spółdzielczych, państwowych i prywatnych. (Sprzedaż w kraju za dewizy i na zasadzie zamówień). Włochy, ze względu na specyficzną strukturę swego przemysłu, są interesującym rynkiem dla zakupu ww. sprzętu inwestycyjnego po niskich cenach i z odpowiednimi gwarancjami jakościowymi.

Giedwiź

Otrzymują: Balcerowicz, Janicki, Ambroziak, Czyrek, Święcicki, Olechowski, Pożoga, Bieć, Misztal, Sarewicz, Kulski, Jaroszek, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 252

Rzym, 23 listopada 1989 r.

Zastępca ambasadora Jan Giedwiź do ministra współpracy gospodarczej z zagranicą o rozmowie z dyrektorem generalnym MSZ Włoch w sprawie działań na rzecz zwiększenia pomocy włoskiej dla Polski

Szyfrogram nr 0-2542/IV
z Rzymu nadany 23.11.89 g. 16.30
Rozszyfrowano 24.11.89 g. 12.00

Pilny

Święcicki

23 bm. złożyłem wizytę dyr. gen. MSZ amb. Galli. Przekazuję uzyskane oficjalnie informacje.

1. Polska w ustawodawstwie włoskim została zaliczona decyzją z dnia 7 bm. do grupy krajów uprawnionych do korzystania z pożyczek pomocowych /soft loans – 20 lat spłaty, 5 lat karencji i 2% p.a./.

Tym samym możemy natychmiast przystąpić do wykorzystania kredytu w wysokości 100 mld lirów /ok. 75 mln dol./, przyznanego polskiemu narodowi w czasie wizyty premiera T. Mazowieckiego.

2. Włoski MSZ oczekuje wstępnej listy obiektów z określeniem kolejności priorytetów, co pozwoli aparatowi Ministerstwa dokonać ich oceny wg kryteriów kwalifikujących przedsięwzięcia do korzystania z kredytów pomocowych.

W następnej kolejności, dla zakwalifikowanych obiektów, przed ich ostatecznym zatwierdzeniem przez miejscowe komisje i Komitet Międzyministerialny, konieczne będzie opracowanie 3-4 stronicowego uzasadnienia technicznego i ekonomicznego. Łączny tryby zabiera zwykle od 6 do 12 miesięcy.

3. Wskazane jest, by dobór obiektów inwestycyjnych uwzględniał wyraźnie sprecyzowane przez Galli preferencje jednolicie przedkładane wszystkim beneficjentom kredytów pomocowych. Są to np. dziedziny – produkcja środków na cele lecznicze i odżywek dla dzieci, zastosowania energooszczędne, inwestycje służące rozwojowi produkcji żywności oraz eksportu. Zakłady stosujące wysoko skomplikowane procesy technologiczne, najchętniej widziane pod kompletne objekty.

W zasadzie wyklucza się inwestycje w obszarze infrastruktury oraz przedsięwzięcia służące np. rehabilitacji zakładów przemysłowych. Finansowanie może objąć program szkolenia dla danego obiektu.

4. Po selekcji obiektów ze wstępnej listy, co zdaniem rozmówcy mogłoby nastąpić jeszcze w grudniu br., Galli chciałby przyjechać do Warszawy w styczniu 1990 r., w celu uściślenia zasad współpracy w ramach programu pomocowego.

5. G. poinformował, że 1 grudnia br. zbiera się w MSZ Komitet dla ostatecznego zatwierdzenia programu nieodpłatnej pomocy obejmującej lekarstwa /około 7,5 mln do./.

Giedwidź

Otrzymują: Mazowiecki, Balcerowicz, Ambroziak, Czyrek, Osiatyński, Syryjczyk, Święcicki, Trzeciakowski, Baka, Kuczyński, Olechowski, Sarewicz, Misztal, Jasik, Józwiak, Rakowski, Skubiszewski, Kulski, Jaroszek, Majewski, Miernik, Fekecz, Padlewski, Rapacki, Staniszewski, Szymański

Nr 253

Rzym, 14 grudnia 1989 r.

**Chargé d'affaires Janusz Żebrowski do dyrektora Departamentu IV MSZ o rozmowach
I sekretarza KC PZPR Mieczysława F. Rakowskiego z politykami włoskimi**

Szyfrogram nr 0-3528/IV

z Rzymu nadany 14.12.89 g. 12.00

Rozszyfrowano 15.12.89 g. 12.00

Fekecz

1. Rakowski odbył rozmowy z Craxim, kierownictwem PSI i PSDI, spotkał się z min. de Michelisem. Został przyjęty przez prezydenta Cossigę.

2. Z rozmów z prezydentem i ministrem SZ:

- wg C. istnieje pilna potrzeba zapewnienia Gorbaczowowi i przeprowadzanym zmianom poczucia zewnętrznego bezpieczeństwa i stabilizacji oraz niewykorzystania

trudności. Włochy – jak wynika z ich rozmów z Amerykanami, również USA działają z tą myślą. Umocnieniu poczucia stabilizacji służy m.in. pomoc dla KS, w pierwszym rządzie dla Polski, Węgier i Jugosławii. Zdaniem C. w interesie bezpieczeństwa międzynarodowego leży utrzymanie sojuszy – UW i NATO, z coraz większym ukierunkowaniem na aspekty pozanuklearne ich działalności;

- C. prosił o przekazanie pozdrowień Prezydentowi i Premierowi;
- De Michelis eksponował znaczenie współpracy gospodarczej Zachodu z Polską i innymi KS dla stabilizacji w Europie, deklarował gotowość Rzymu do dalszych konkretnych działań. Mają świadomość wagi problemu zjednoczenia Niemiec dla Polski.

Podkreślają kwestię nienaruszalności granic. Wg M., istnieje konieczność nowych pilnych ustaleń w zakresie bezpieczeństwa europejskiego. Włochy popierają Helsinki II, które potwierdziłyby i utrwaliłyby bezpieczeństwo w istniejących granicach. M. widzi też celowość dalszego włączenia Polski do wielostronnych instytucji i organizacji, jak Rada Europy oraz form integracji regionalnej, podobnych do proklamowanej w Budapeszcie 11 listopada.

Zarówno Cossiga, jak i de Michelis eksponowali pozycje Polski w procesie przemian w KS, ważne znaczenie dla bezpieczeństwa i stabilizacji.

Żebrowski

Otrzymują: Jaruzelski, Mazowiecki, Kozakiewicz, Stelmachowski, Kiszczak, Ambroziak, Czyrek, Siwicki, Janiszewski, Ziółkowski, Użycki, Sarewicz, Misztal, Rakowski, Skubiszewski, Majewski, Miernik, Fekecz, Nowak, Rapacki, Staniszewski, Szymański

